

**10TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL
SCIENCES, CHINA TO ADRIATIC**

June 10-14, 2019

Rome, ITALY

CONGRESS BOOK

Editors

**Assist. Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ
Zhanuzak ALİMGEREY**

Institute Of Economic Development And Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publisher: 2014/31220)

TURKEY

TR: +90 342 606 06 75

E-posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.org www.iksadkongre.org

All rights of this book belong to İKSAD. It may not be copied or reproduced without permission. Legal and ethical responsibility of the works in the book belongs to the authors.

İksad Publications - 2019©

Release date: 29.07.2019

ISBN – 978-605-7695-21-5

CONGRESS'S IDENTIFICATION

CONGRESS NAME

**10TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL
SCIENCES, CHINA TO ADRIATIC**

DATE AND PLACE

June 10-14, 2019

Rome, ITALY

ORGANIZING ORGANIZATION

IKSAD - Institute of Economic Development and Social
Research

Head of Organizing Committee

Prof. Dr. Mustafa TALAS

COORDINATOR

Zhanuzak ALIMGEREY

INTERNATIONAL PARTICIPANTS

Firoz FAOZI (Afghanistan)

Zerde DUISEMBEKOVA (Kazakhstan)

Muntazar Mehdi (Pakistan)

Firuza Rashova (Azerbaijan)

ZHI Huang (China)

CONGRESS LANGUAGES

Turkish and all dialects, English, Russian

PRESENTATION

Oral presentation

Aslıhan KUŞÇUOĞLU <i>VIETNAM'DA AHLAK EĞİTİMİ</i>	67
Niyazi GÜMÜŞ & Sümeyye DURNA <i>ANALYSIS OF COLLEGE STUDENTS' PREFERENCES FOR AUTOMOBİLE AND HOME APPLIANCE BRANDS</i>	70
Sümeyye TORUN <i>THE HAFİZ MUSICIANS GROWN AT BUYUK AGA MADRASAH IN AMASYA</i>	73
Mustafa TALAS <i>ENDÜSTRİ SONRASI TOPLUMUN GÜÇ KAYNAKLARI</i>	75
Eda PURUTÇUOĞLU & Cemile AKSEL <i>PARENTAL ATTITUDES OF FAMILIES TOWARDS THEIR MENTALLY RETARDED CHILDREN</i>	81
Bünyamin AYHAN & Hakan ERDEM <i>PRESENTATION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE PRESS</i>	83
Bünyamin AYHAN & Burcu SAĞLIK <i>PRESENTATION OF VIOLENCE IN THE PRINTED MEDIA: THE CASE OF HABERTURK, HURRIYET AND SABAH NEWSPAPERS</i>	91
Güler ERTAŞ & Ali Murat BOYRAZ <i>A GENERAL DETERMINATION AND EVALUATION OF THE IMPACT OF ENVIRONMENTAL CHANGES ON TURKİSH DEFENSE INDUSTRY</i>	92
Z. Satenik BAŞAK & Güler ERTAŞ & Aslıhan Nur KÖSE & Emine Mine DERTLİ <i>BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN, ÜNİVERSİTE'DE EĞİTİM GÖREN Z KUŞAĞI ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİ</i>	93
A. Yılmaz AKBULUT <i>LOCAL GOVERNMENTS IN THE CONTEXT OF LOCAL AUTONOMY AND GUARDIANSHIP AND AN ASSESSMENT REGARDING THE NEW METROPOLITAN MUNICIPALITIES LAW</i>	94
Müge AKBULUT <i>TRADITIONAL RURAL ARCHITECTURE TEXTURE ANALYSIS OF IZNIK İNİKLİ VILLAGE AND EVALUATION IN CULTURAL CONTEXT</i>	96
İnci Gülsün ÖZKUL & Nesibe ŞENTÜRK & Nesrin ŞENTÜRK <i>AİLE İŞLETMELERİNDE PROFESYONEL YÖNETİCİLER İŞ ETİĞİ VE NEPOTİZM</i>	99
Abdullah TÜRK & Nesibe ŞENTÜRK <i>ORGANIZATIONAL ANALYSIS OF DEMOGRAPHY RELATIONSHIP WITH CHANGE: A PRACTICE IN CIVIL AVIATION SECTOR</i>	101
Semliko Fulbert DOSSOU <i>INTERNATIONAL TRADE, FOREIGN INVESTMENTS AND INTERNATIONALIZATION STRATEGIES: A SELECTIVE REVIEW OF THEORIES' EVOLUTION</i>	102
Gulnur SULTANKHANOVA & Semliko Fulbert DOSSOU <i>SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ GELİŞİMİ: TÜRKİYE'DEKİ DURUM</i>	131

Muntazar Mehdi & Muhammad Abdullah & Mahnoor Riaz	
<i>POLİTİCS OF LANGUAGE: A STUDY OF ARGUMENTATIVE STRUCTURES İN SPEECHES OF PAKİSTANİ POLİTİCAL LEADERS</i>	148
İsmail KERVANKIRAN & Mustafa YAKAR & Kadir TEMURÇİN	
<i>THE PROFILE AND SPATIAL PREFERENCES OF TOURISTS TRAVELING ABROAD FROM TURKEY</i>	166
Mustafa YAKAR & Kadir TEMURÇİN & İsmail KERVANKIRAN	
<i>MIGRATION OF THE ELDERLY (65+) IN TURKEY: PROFILE, MOTIVATION, PATTERN</i>	169
Vahit YİĞİT	
<i>FINANCIAL PERFORMAS ANALYSIS OF UNIVERSITY HOSPITALS BY DEA AND TOPSIS METHOD</i>	172
Firuz Rashova	
<i>MULTICULTURAL VALUES IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION OF EDUCATION</i>	174
Elanur GÜNER & Hakan AKTUĞ	
<i>VARIOUS ENAMELING TECHNIQUES AND ARTISTIC APPLICATIONS</i>	177
Hakan AKTUĞ & Elanur GÜNER	
<i>POLYAMIDE OBJECT PRODUCTION WITH SLS TECHNOLOGY</i>	179
Tahsin BOZDAĞ & Nurgül SÖYLEMEZ & Yusuf SÖYLEMEZ	
<i>EBRU SANATININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TARİHSEL SÜRECİ</i>	181
ZHI Huang	
<i>CHINESE SOCIAL SECURTY SYSTEM</i>	190

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASININ GELİŞİMİ: TÜRKİYE'DEKİ DURUM

Araş. Gör. Gulnur SULTANKHANOVA

*Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi,
ORCID.ID: 0000-0002-1358-1778*

Semliko Fulbert DOSSOU

Gazi Üniversitesi

Özet

Günümüzde işletmelerin sorumlulukları sadece mal ve hizmet üretmek değildir. İşletmeler içinde yaşadıkları ve faaliyet gösterdikleri topluma karşı da sorumludur. Bu bağlamda çevreyi, insanı ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarını dikkate alan sürdürülebilirlik kavramının önem kazanmasıyla birlikte raporlarda sürdürülebilirlik konuları da yer almaya başlamıştır. İşletme faaliyetlerine ilişkin finansal bilgiler finansal raporlar vasıtasıyla kamuya açıklanırken, finansal olmayan bilgiler sürdürülebilirlik raporları ile açıklanabilir. Sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerini kamuya iletilmesini sağlayan araçlardır. Türkiye'de işletmeler sürdürülebilirlik raporlarına gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 2005-2017 yılları arasında yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarını inceleyerek Türkiye'deki durumu ortaya koymaktır. Bu amaçla 2005 yılı itibarıyla kurumsal sürdürülebilirlik portalında yer alan veriler doğrultusunda Türkiye'deki sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir. Bu portaldan elde edilen verilere göre Türkiye'de 2005-2017 yılları arasında 120 işletme tarafından toplam 435 adet sürdürülebilirlik raporu yayınlanmıştır. Çalışmada sürdürülebilirlik raporu yayınlayan işletmelerin sektör dağılımı, BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde işlem görme, yayınlanma yılları, raporlama dönemi, güvence denetimden geçmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre Türkiye'de yıllar itibarı ile yayınlanan sürdürülebilirlik raporları sayısında artış olmuştur. Güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporunun sayısı da yıllar itibarıyla artış göstermiştir. Ayrıca, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında en yaygın olarak kullanılan rehber, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) tarafından oluşturulmuş olan rehberlerdir. Sürdürülebilirlik raporları sektör bazında incelendiğinde en çok raporun imalat sanayii sektöründe faaliyette bulunan işletmeler tarafından hazırlandığı ortaya konulmuştur. Aynı zamanda güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporunu sektörel bazda incelendiğinde 31 (%65) rapor imalat sanayii, 10 (%20) rapor ulaştırma,

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

haberleştirme ve depolama, 6 (%13) rapor mali kuruluş, 1 (%2) rapor ise toptan ve perakende ticaret sektörüne ait olduğu tespit edilmiřtir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Türkiye

DEVELOPMENT OF SUSTAINABILITY REPORTING: THE SITUATION IN TURKEY

Abstract

Nowadays, businesses responsibility is not only to produce goods and services. They are also responsible of the community in which they live and operate. In this context, sustainability concept which takes into account the environment, human and future generations' needs, has gained importance. Hence, sustainability subjects started to be included in the reports. While financial information related to firms' activities is disclosed to the public through financial reports, non-financial information can be explained by sustainability reports. Sustainability reports are means that transmit to the public, the economic, environmental and social aspects of enterprises' activities. In Turkey enterprises are voluntarily ready for sustainability reports preparation. This study aims to reveal the situation in Turkey by examining sustainability reports published from 2005 to 2017. Data from the institutional sustainability's portal were investigated in accordance with sustainability reports in Turkey. Accordingly, a total of 391 sustainability reports from 120 businesses were published in Turkey between 2005 and 2017. Criteria used were sector distribution, wideness, operations in BIST Sustainability Index, publishing years, reporting period, report language, assurance audit pass, and assurance audit provider. According to findings, an increasing number of sustainability reports have been published in Turkey as the years pass. Sustainability reports number which have been subject to assurance audit, has also increased. In addition, the most widely used guides for sustainability reports preparation in Turkey, are guides formed from the Global Reporting Initiative (GRI). Sectorial basis analysis revealed that most sustainability reports 31 (about 65%) are prepared by the firms in manufacturing sector, while 10 (20%) report transportation, communication and storage to financial institution 6 (13%) and to 1 (2%) reports wholesale and retail trade sector.

Keywords: Sustainability, Sustainability reporting, Turkey

Giriř

İşletmelerin temel amaçları; kar elde etmek, büyümek, gelecek yıllarda devamlılığını sağlamak şeklinde sıralanmaktadır. Bu temel amaçlardan

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

işletmenin devamlılığını sağlamak amacı, aslında işletmenin sürdürülebilir olmasına vurgu yapmaktadır. Bir işletmenin sürdürülebilir olması demek, gelecek dönemlerde kaynaklar ve ihtiyaçlar kısacası girdiler ve çıktılar herhangi bir değişime uğradığında işletmenin mevcut süreçlerini bu değişime uyum sağlayacak doğrultuda adapte etmesidir. Aksi halde işletme artık ömrünü tamamlamak durumunda kalacaktır. Elbette ki bir işletmenin sürdürülebilir olması tek başına yeterli değildir. İşletme iç çevresi ve dış çevresindeki birçok faktörün etkisi altındadır. Dolayısıyla işletme tüm bu faktörlerin etkisi altında hem varlığını devam ettirecek şekilde uyum sağlayacak, hem de kar etmek, büyümek gibi diğer amaçlarını da gerçekleştirmek durumunda olacaktır. İşte bu noktada işletmeler için sürdürülebilirlik kavramına daha geniş bir çerçevede bakmak gerekmektedir (Küçüköğlü, 2019:47).

Sürdürülebilirlik tanımı, mevcut neslin ihtiyaçlarının giderilmesi ile gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneği arasında dengenin doğru oluşturulmasına odaklanmaktadır. Bu açıdan sürdürülebilirlik; ekonomik kalkınma, toplumsal gelişme ve çevrenin korunması kavramlarını içerir (Kuşat, 2012: 227).

Ekonomik sürdürülebilirlik, uzun dönemde işletmenin karlılığını koruyabilmek ve arttırabilmek amacıyla işletme varlıklarının etkin ve etkili bir şekilde kullanılmasıdır. Her ne kadar işletmelerin nihai hedefi kar elde etmek olsa da, işletme ile ilgili alınacak kararlarda ekonomik sürdürülebilirlik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ile bütünleşik bir şekilde ele alınmalıdır. Nitekim işletmenin finansal ve ekonomik performansının iyi olması, kısa dönemde faaliyetlerini sürdürebileceğinin bir göstergesi iken uzun dönemde işletmenin varlığını garanti etmemektedir. Uzun dönemli tahminlerin yapılabilmesi için işletmenin faaliyette bulunduğu çevrenin ve sosyal unsurların da dikkate alınması gerekmektedir (Doane, MacGillivray, 2000:19) Bu nedenle de bilgi kullanıcıları için geleneksel finansal tablolar artık yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle İşletmeler 2000'li yıllarda sürdürülebilirlik raporlaması hazırlamaya başlamışlardır.

2000'li yıllarda kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması adıyla ortaya çıkarak günümüze kadar gelişerek varlığını sürdüren sürdürülebilirlik raporlaması ile, bilgi kullanıcıları işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal faaliyetleri konusunda bilgi sahibi olabilmektedir. (Önce ve diğerleri, 2015:235).

Sürdürülebilirlik raporlaması, kuruluşların hedeflerini belirlemesine, performanslarını ölçmesine ve faaliyetlerini daha sürdürülebilir kılmak için değişikliği yönetmesine yardımcı olur. Sürdürülebilirlik raporu, bir şirketin olumlu veya olumsuz çevre, toplum ve ekonomi üzerindeki etkilerine ilişkin bildirimler sunmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmenin

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

karşılaşabileceği her türlü konuyu somutlaştırarak işletme üzerindeki etkilerini ortaya koyar.

Bu çalışma sürdürülebilirlik raporlarının Türkiye'deki mevcut durumunun belirlenmesi, farkındalığın artması ve eksikliklerin belirlenmesi açısından literatüre katkıda bulunmaktadır. İşletmelerin faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerinin kamuya iletilmesinde aracı vazifesi gören sürdürülebilirlik raporlarının sayısının artması önemli ve olumlu bir gelişmedir. Sebebi Günümüzde yatırımcılar sürdürülebilirlik raporlarının faydalanılarak yatırım kararlarını almaktadır. Sürdürülebilirlik raporlar aracılığı ile bir yandan firmanın sürdürülebilirlik faaliyetlerinin bütünsel resmini yansıtırken diğer yandan da işletmenin sürdürülebilir kalkınmaya nasıl ve ne kadar katkı sağladığını gösterir (Herzig ve Schaltegger, 2011: 155).

Sürdürülebilirlik Raporlama

Günümüzde çevresel, sosyal ve yönetsel risklerin ve belirsizliklerin kurumların sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemesi nedeniyle kurumların performanslarının ölçülmesi ve analizinin tek boyutludan çok boyutlu evrilmesine neden olmuştur. Özellikle kurum performansının ölçülmesinde finansal ve finansal olmayan göstergelerin karşılıklı dinamik etkileşimlerinin dikkate alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çünkü finansal raporların, sadece şirketlerin geçmişteki finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında bilgi üretmeleri, işletmelerin gelecek yönelimli stratejik ve operasyonel kararların verilmesinde yetersiz kalmaktadır. Karar vericiler artık, geçmişe ait finansal verilerle birlikte geleceğe ışık tutacak hedeflere, stratejilere ve değer yaratmaya ilişkin bilgilere gereksinim duymaktadırlar (Elmacı ve Sevim, 2017:19).

Bu gereksinimi karşılamak için sürdürülebilirlik raporlama enstrümanı ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik raporu, şirket performansı hakkında ekonomik, çevresel, sosyal bilgi sağlayan bir rapordur. Hesap verilebilirliğin ve iletişimin bir aracı olarak görülen sürdürülebilirlik raporları hissedarlara işletmelerin strateji, yönetim sistemi ve hedeflerini değerlendirmelerini sağlar. Sürdürülebilirlik raporlarının temel niteliklerinden biri de şirketlerin finansal ve finansal olmayan verileri arasında ilişkiyi ortaya koymalarıdır. Günümüzde yatırımcılar şirketlerden sadece finansal performanslarının iyi olmasını değil aynı zamanda şirketlerin sürdürülebilirlik faaliyetlerine katılımı ile kurumsal sosyal sorumluluğu üstlenmesini beklemektedirler. Son zamanlarda yapılan çalışmalar yatırımcıların sürdürülebilirlik faaliyetlerinde aktif olarak yer alan şirketlere yönlendiğini göstermektedir (Yıldırım ve ark, 2018:625).

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Sürdürülebilirlik raporu işletme faaliyetlerinin çevresel ve sosyal etkilerine ilişkin bilgiler içeren, kurumsal yönetimde şeffaflık ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında bir araç olarak nitelendirilebilecek rapor türüdür. Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRI)'ne göre, sürdürülebilirlik raporu günlük faaliyetlerden kaynaklanan ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri konusunda bir şirket veya organizasyon tarafından yayınlanan rapordur. Sürdürülebilirlik raporu aynı zamanda organizasyonun değerlerini ve yönetim modelini sunar, stratejisi ve sürdürülebilir küresel ekonomiye bağlılığı arasındaki bağlantıyı gösterir (www.globalreporting.org).

Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında ve sunulmasında yol gösterici kuruluş The Global Reporting Initiative (GRI)'dir. GRI 1997 yılında Boston'da kurulmuştur. Kökleri ABD'de kar amacı gütmeyen Çevreye Duyarlı Ekonomilerde Koalisyonu (Coalition for Environmentally Responsible Economies-CERES) ve Tellus Enstitüsü'ne dayanır (www.globalreporting.org). GRI sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında işletmeler yol göstermek amacıyla Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları hazırlamakta ve yayımlamaktadır. GRI tarafından ilki 2000 yılında yayımlanan bu kılavuzlar, 2013 yılında revize edilerek şu an geçerli olan G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları olarak yayımlanmıştır. G4, raporlamaya, bilgilerin piyasalara ve topluma yararlı ve inandırıcı hale getirilmesi için gerekli şeffaflık ve tutarlılık derecesini teşvik eden standartlaştırılmış bir yaklaşımı destekleyen küresel ölçekte geçerli bir çerçeve sunmaktadır (GRI G4: 3).

GRI, sürdürülebilirlik raporlarının amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir:

- Sürdürülebilirlik performansının yasalar, kurallar, yönetmelikler, performans standartları ve gönüllü girişimlerle kıyaslanması ve değerlendirilmesi,
- Kurumun sürdürülebilir kalkınma hakkındaki beklentileri nasıl etkilediğinin ve onlardan nasıl etkilendiğinin gösterilmesi ve
- Performansın, kurum içinde ve farklı kurumlarla zaman içinde karşılaştırılması (GRI G3: 3).

İşletmeleri sürdürülebilir raporlamaya sevk eden faktörler; çevresel konularda geniş bir farkındalığı artırmak, paydaş beklentilerini karşılama, şeffaflığı artırarak tüm alanlarda kredibilitiyi genişletmek, faaliyetleri ve kampanyaları lisanslandırmak, itibari kazançlar, maliyeti düşürmek, çalışan ahlakını artırmak olarak sıralanabilir (Searchy ve Elkhawas, 2012: 80).

İşletmelerin finansal ve finansal olmayan bilgilerinin kamu ile paylaşmalarında bir aracı olan sürdürülebilirlik raporları bazı ülkelerde yasaların zorunlu kıldığı bir uygulama iken, Türkiye gibi bazı ülkelerde de gönüllülük esasına dayanan bir uygulama şeklindedir. Sürdürülebilirlik

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

raporları hazırlamalarının işletmeler için yararları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kolk, 2004: 54):

- İşletmelerin hedeflerini gerçekleştirme kabiliyetlerini arttırır,
- Çevresel stratejilerin uygulanmasını kolaylaştırır,
- İşletme içinde çevresel konularda bilinçlenmeyi sağlar,
- İşletme mesajının açık olarak ifade edilmesini sağlar,
- Şeffaflığı arttırdığı için kredibilitiyi de arttırır,
- İşletme itibarını arttırır,
- Maliyet tasarrufu sağlar,
- Verimlilik artışı sağlar,
- Çalışanları motive eder.

Sürdürülebilirlik raporları; hissedarlar, olası yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler, akademisyenler, ilgili diğer gruplar tarafından değerlendirilmekte olduğu için farklı paydaşların farklı beklentileri olmaktadır (Hoşnut, 2015:120). Paydaşların beklentilerini karşılayabilmek için geliştirilen sürdürülebilirlik raporlamasının öne çıkan nedenleri şu şekilde sıralanmıştır (Aksoy, 2013: 1-2):

- Küresel ısınmanın etkisiyle meydana gelen iklim değişikliğinin akabinde yaşanan çevresel felaketlerin, işletmelerin faaliyetlerinde daha dikkatli davranmalarını zorunlu kılması,
- Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen ticari anlaşmalarda öne çıkan ve uluslararası finans kuruluşlarının kredi kullanım şartlarında “sürdürülebilirlik” kriterinin yer almaya başlaması,
- Yatırımcıların sadece şirketin ekonomik verimliliğine odaklanmayıp, sosyal ve çevresel performanslarını da değerlendirmeye başlamaları,
- Müşterilerin ve tüketicilerin, şirketlerin sosyal ve çevresel performansını değerlendirip, tercihlerini bu şekilde yapmaya başlamaları,
- Çevreye ve topluma duyarlı işletmelerin, marka değerinin ve itibarının yükseleceği görüşünün hakim olmaya başlanması,
- Borsada işlem gören şirketlerin finansal performanslarının açıklanmasına ilaveten sosyal ve çevresel performanslarını açıklama zorunluluğunun getirilmesi,
- İşletmelerin uzun vadede devamlılığının sosyal, çevresel ve ekonomik kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasına bağlı olduğunun ve rekabet avantajının bu sayede gerçekleştirileceğinin benimsenmesi.

Sürdürülebilirlik raporu yayımlayan işletme sayısı her geçen gün artmaktadır. 2015 yılında KPMG tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre; N1001 şirketlerinin üçte biri sürdürülebilirlik raporlaması yaparken,

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

G2502 şirketleri arasında sürdürülebilirlik raporlaması oranı ise yüzde 90'dır (www.kpmg.com).

Sürdürülebilirlik raporlaması genellikle finansal raporlamaya ek olarak bağımsız sürdürülebilirlik raporlarının basılı olarak veya internette elektronik versiyonlarının yayınlanması ile rapor kullanıcılarının bilgilendirilmesi şeklinde yürütülür. Bunun dışında bazı işletmeler, faaliyet raporlarının içerisinde, sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyetleri hakkında paydaşlarını bilgilendirirler. Bazı işletmeler ise faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri internet sayfalarındaki bilgilendirmeler, basılı broşürler veya farklı iletişim araçlarını kullanarak kamuoyu ile paylaşırlar. Hangi alternatif tercih edilirse edilsin, sürdürülebilirlik raporlaması süreci, yönetim ve çalışanlar için işletmenin sürdürülebilirlik ile ilgili amaçlarının belirlenmesi, ilgili verinin toplanması ve sürdürülebilirlik bilgisinin yaratılması aşamalarından oluşur. Bu nedenle, sürdürülebilirlik raporları hazırlanırken raporlama süreci ve işletme içi iletişim arasındaki etkileşim göz önüne alınmalıdır (Schaltegger, Bennett, Burritt, 2006: 4).

Sürdürülebilirlik raporlaması kuruluşların faaliyetlerini daha sürdürülebilir hale getirmek için hedef belirlemelerine, performanslarını ölçmelerine ve değişimi yönetmelerine yardımcı olan bir raporlamadır. Sürdürülebilirlik raporlaması bir kuruluşun çevre, toplum ve ekonomi üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerine ilişkin bildirimler iletmektedir. Bu nedenle sürdürülebilirlik raporlaması, soyut konuları elle tutulabilir ve somut hale getirerek sürdürülebilirlik gelişimlerinin kuruluşun faaliyetleri ve stratejisi üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına ve yönetilmesine yardımcı olmaktadır (GRI, 2014: 3).

Küresel Raporlama Girişimi Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları hazırlamakta ve etkili bir sürdürülebilirlik raporlaması için en iyi ve en güncel rehberliği sağlayabilmesi amacıyla düzenli olarak gözden geçirmektedir. Bu bağlamda dördüncü güncelleme olarak planlanan ve geliştirilen G4'ün amacı rapor hazırlayanların anlamlı ve kuruluşun sürdürülebilirlikle ilgili en kritik konuları hakkında değerli bilgiler içeren raporlar hazırlamalarına yardımcı olmak ve sürdürülebilirlik raporlamasını standart uygulama haline getirmektir. GRI 31 Aralık 2015 tarihinden itibaren sürdürülebilirlik raporlaması hazırlanmasında G4 kılavuzlarını uygun bulmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada Türkiye'deki sürdürülebilirlik raporunun durumu incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 2005-2017 yıllar arasında Türkiye'deki işletmelerin yayınladığı sürdürülebilirlik raporları

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme kurumsal sürdürülebilirlik portalında (www.kurumsalsurdurulebilirlik.com) kayıtlı olan sürdürülebilirlik raporları ile Kasım 2018 - Ekim 2019 döneminde BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan işletmelerin web sayfalarında yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarını kapsamaktadır (Tablo 1). Çalışmanın örneklemeden elde edilen verilere göre Türkiye'de 2005 ve 2017 yılları arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlayan 120 kuruluş bulunmaktadır ve bu kuruluşlar toplamda 435 kurumsal sürdürülebilirlik raporu yayınlamışlardır. 2018 yılı içinde hazırlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarının çalışmanın verilerinin toplandığı tarihte henüz kurumsal sürdürülebilirlik portalına kayıt ettirilmemiş olmasından dolayı araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırma döneminin 2005 yılı ile başlamasının nedeni verilerin elde edildiği kaynaklarda bu tarihten önce yayımlanmış bir raporun bulunmamasıdır. Araştırmada sürdürülebilirlik raporlarının yayımlandığı yıllar, raporlar hazırlanırken yararlanılan raporlama çerçeveleri, rapor hazırlayan işletmelerin sektörlere göre dağılımları incelenmiştir. Ayrıca sürdürülebilirlik raporuna ilişkin güvence denetiminden geçen raporun sayısı belirlenmiştir.

Tablo1. Kasım 2018 – Ekim 2019 Döneminde Endekste Yer Alan Şirketler

1	AKENR	AK ENERJİ	26	OTKAR	OTOKAR
2	AKBNK	AKBANK	27	PGSUS	PEGASUS
3	AKSA	AKSA	28	PETKM	PETKİM
4	AKSEN	AKSA ENERJİ	29	POLHO	POLİSAN HOLDİNG
5	ANACM	ANADOLU CAM	30	SAHOL	SABANCI HOLDİNG
6	AEFES	ANADOLU EFES	31	SKBNK	SEKERBANK
7	ANELE	ANEL ELEKTRİK	32	SISE	SISE CAM
8	ARCLK	ARCELİK	33	SODA	SODA SANAYİİ
9	ASELS	ASELSAN	34	HALKB	T. HALK BANKASI
10	AYGAZ	AYGAZ	35	TSKB	T.S.K.B.
11	BRISA	BRISA	36	TATGD	TAT GIDA
12	CIMSA	CIMSA	37	TAVHL	TAV HAVALİMANLARI
13	COLA	COCA COLA İÇECEK	38	TKFEN	TEKFEN HOLDİNG
14	DOHOL	DOĞAN HOLDİNG	39	TOASO	TOFAS OTO. FAB.
15	DOAS	DOĞUS OTOMOTİV	40	TUPRS	TUPRAS
16	EREGL	EREĞLİ DEMİR ÇELİK	41	THYAO	TÜRK HAVA YOLLARI
17	FROTO	FORD OTOSAN	42	TTKOM	TÜRK TELEKOM
18	GARAN	GARANTİ BANKASI	43	TTRAK	TÜRK TRAKTOR

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

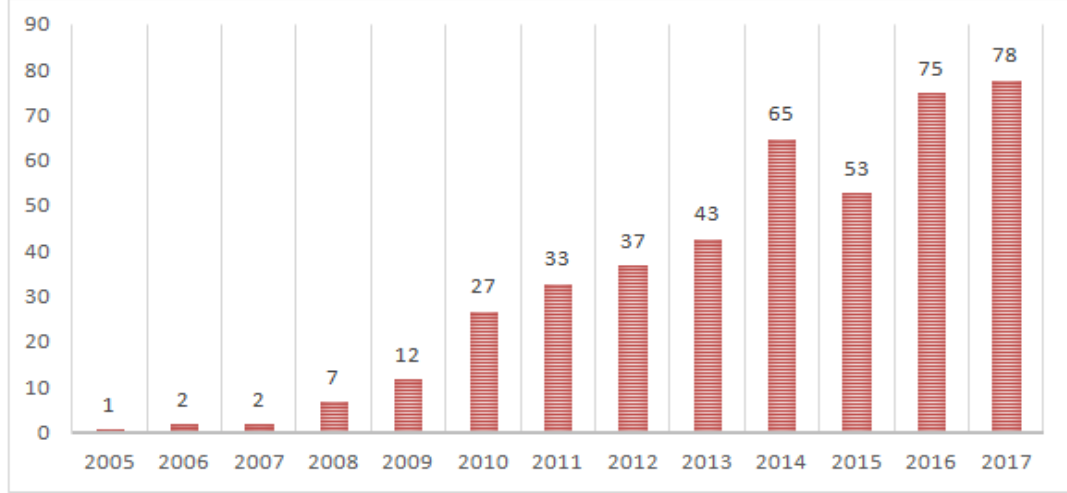
19	GLYHO	GLOBAL YAT. HOLDING	44	TCELL	TURKCELL
20	ISCTR	IS BANKASI	45	ULKER	ULKER BISKUVI
21	KCHOL	KOC HOLDING	46	VAKBN	VAKIFLAR BANKASI
22	KORDS	KORDSA TEKNIK TEKSTIL	47	VESTL	VESTEL
23	LOGO	LOGO YAZILIM	48	VESBE	VESTEL BEYAZ ESYA
24	MGROS	MIGROS TICARET	49	YKBNK	YAPI VE KREDI BANK.
25	NETAS	NETAS TELEKOM.	50	ZOREN	ZORLU ENERJI

Araştırmanın Bulguları

Araştırmada kurumsal sürdürülebilirlik portalı ve Kasım 2018 - Ekim 2019 döneminde BIST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin yayımlanmış oldukları Sürdürülebilirlik Raporları incelenmiştir. Kasım 2018 - Ekim 2019 döneminde BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde toplam 50 işletme bulunmaktadır. Bu işletmeler Borsa İstanbul'da işlem gören ve kurumsal sürdürülebilirlik performansları üst seviyede olan işletmelerdir. Araştırmada BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan 50 işletmenin 41'i (% 72,73) sürdürülebilirlik raporu yayınlamıştır. 2005-2017 tarihleri arasında sürdürülebilirlik raporu yayınlamış olan ve araştırma kapsamında incelenen 120 işletmenin % 34,16'sı BIST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerdir.

Araştırma kapsamındaki raporların yayınlanma yıllarına göre dağılımı Grafik 11'de gösterilmiştir. Şekil 1'de bakıldığında, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlarının 2005 yılından itibaren yayınlanmaya başladığı görülmektedir. Bu verilere göre 2005 yılında 1, 2006 yılında 2, 2007 yılında 2, 2008 yılında 7, 2009 yılında 12, 2010 yılında 27, 2011 yılında 33, 2012 yılında 37, 2013 yılında 43 ve 2014 yılında 65, 2015 yılında 53 2016 yılında 75 ve 2017 yılında ise 78 rapor hazırlanmış olup 12 yıllık zaman zarfında toplamda 435 sürdürülebilirlik raporu yayınlanmıştır. Grafikten de görüldüğü gibi sürdürülebilirlik raporları yayınlanması giderek artmaktadır. Bununla birlikte yıllar itibarı ile yayımlanan rapor sayısının artması, sürdürülebilirlik raporlarının bilinirliğinin arttığını ve öneminin kavranmaya devam ettiğini gösteren olumlu bir gelişmedir.

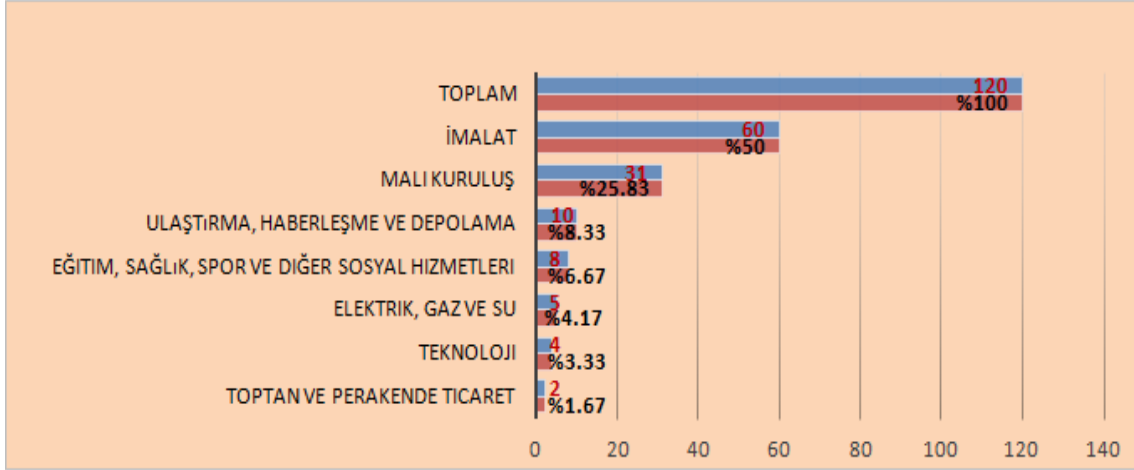
10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Şekil 1. Yıllara Göre Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

Araştırma kapsamındaki kuruluşların sektör bazında dağılımı Şekil 2a'da gösterilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 120 kuruluş, 7 sektör altında toplanmıştır. Kuruluşların sektör sınıflaması Borsa İstanbulun sektör ayırımına göre yapılmıştır. Şekil 2a'da görüldüğü gibi 2005-2017 yılları arasında sürdürülebilirlik raporu yayımlayan işletmelerin % 50'si (60 işletme) imalat sanayii sektöründe faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte bu işletmeler tarafından hazırlanmış olan raporlar toplam raporların % 41,15'i oluşturmaktadır. Sürdürülebilirlik raporu hazırlayan işletmelerin % 25,83'ü (31 işletme) mali kuruluşlardır. Mali kuruluşlar toplam raporların % 33,79'unu hazırlanmıştır. Örneklemeye dahil olan işletmelerin 2'si eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler sektöründe, 5'i elektrik, gaz ve su sektöründe 8'i mesleki, 4'ü teknoloji sektöründe, 2'si toptan ve perakende ticaret sektöründe, 10'u ulaştırma, haberleşme ve depolama sektöründe faaliyette bulunmaktadır. Bu bilgilere göre sürdürülebilirlik raporun hazırlanmasında ağırlık veren imalat sanayii sektörüdür. Ardından mali kuruluşlar, sonrasında ulaştırma haberleşme ve depolama sektöründe faaliyet gösteren işletmelerdir.

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Şekil 2a. 2005-2017 Yıllar Aralığında Sürdürülebilirlik Raporu Hazırlayan İşletme Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı

Şekil 2b'da 2005-2017 zaman zarfında yayınlanan sürdürülebilirlik rapor sayısının sektöre göre dağılımı gösterilmiştir. Şekilde de görüldüğü üzere 435 raporun 179 (%41.15) imalat sektörüne, 147'si (%33.79) mali kuruluşlara 38 (%8.73) ulaştırma, haberleşme ve depolama sektörüne aittir. İncelenen 435 raporun 27'si (%6.22) elektrik, gaz ve su, 19 (%4.37) teknoloji, 14 (%3.21) eğitim sağlık hizmetleri, 11 (%2.53) toptan ve perakende sektöründe işlem gören işletmeler tarafından yayınlanmıştır.

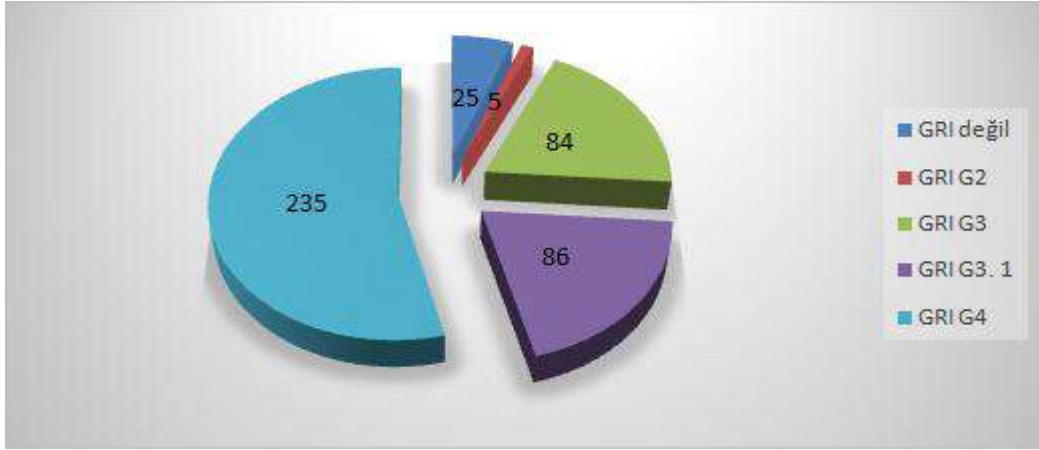

Şekil 2b. 2005-2017 Yıllar Aralığında Sürdürülebilirlik Rapor Rapor Sayısının Sektörlere Göre Dağılımı

Araştırma kapsamındaki sürdürülebilirlik raporların türlerine göre dağılımı şekil 3'te gösterilmiştir. 12 yıllık zaman zarfında yayınlanan 435 raporun 25'i GRI referanslı hazırlanmamış iken 410 rapor GRI Rehberini temel almıştır. Bu sonuca göre, Türkiye de sürdürülebilirlik raporlarının

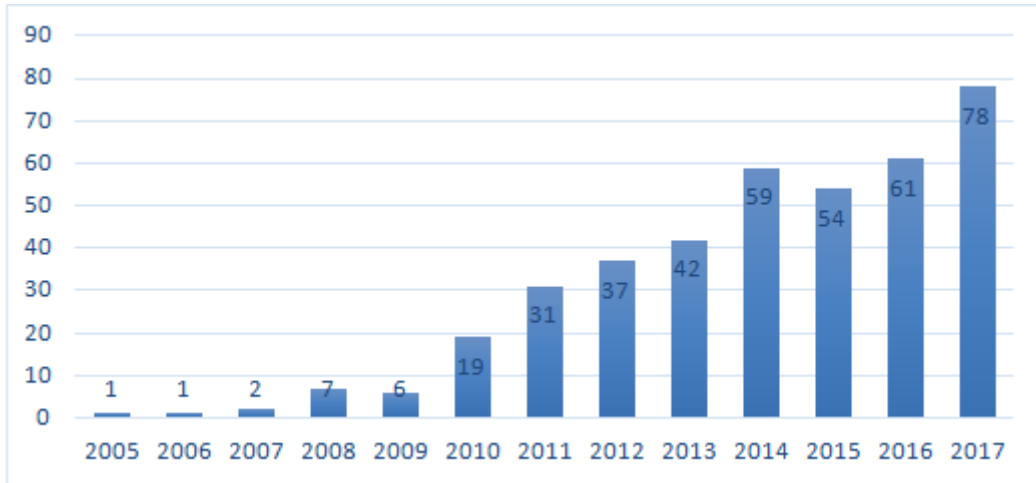
10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

hazırlanmasında en yaygın olarak kullanılan rehber GRI tarafından oluşturulan rehberlerdir. GRI G4 rehberinin 31.12.2015 tarihinden sonra uygulanacak olmasından dolayı diğer GRI türlerinde de raporların yayınlandığı görülmektedir. Buna göre, 235 rapor GRI G4 türünde, 86 rapor GRI G3.1 türünde, 84 rapor GRI G3 türünde ve 5 rapor ise GRI G2 referanslı yayınlanmıştır.

Şekil 3. 2005-2017 yılları aralığında yayınlanan Sürdürülebilirlik raporunun türleri

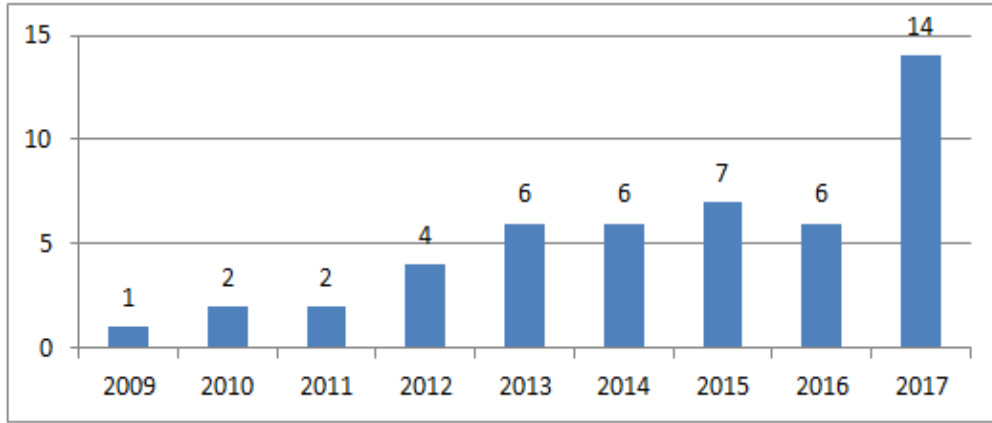
GRI raporlama çerçevesine göre hazırlanmış sürdürülebilirlik raporları yıllara göre incelendiğinde yıllar geçtikçe sürdürülebilirlik raporu hazırlamada GRI raporunu esas alındığı şekil 4'te görülmektedir. Türkiye'de yayınlanan sürdürülebilirlik raporları GRI Rehberini esas almıştır.

Şekil 4. Sürdürülebilirlik Raporun Hazırlanma Rehberin Esas alınarak Yayınlanan Raporlar

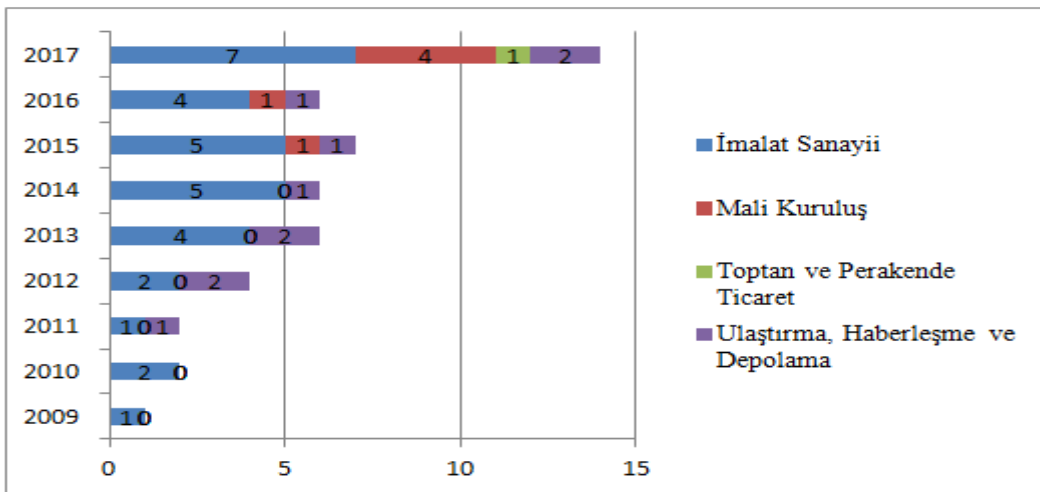
10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

İncelenen 435 raporun 48'i güvence denetiminden geçmiştir. Şekil 5'te yıllar itibariyle güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporları yer almıştır. Şekil 1'de görüldüğü gibi Türkiye'de ilk sürdürülebilirlik raporu 2005 yılında yayınlanmış olup 2009 yılından itibaren güvence denetiminden geçmeye başlanmıştır. Şekil 5'te de görüldüğü gibi yıl geçtikçe güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporun sayısı artmaktadır. Örneğin 2009 yılında 1 sürdürülebilirlik raporu güvence denetiminden geçmiş ise 2017 yılında 14 sürdürülebilirlik raporu güvence denetiminden geçmiştir.

Şekil 5. Güvence Denetiminden Geçen Sürdürülebilirlik Raporu

Aşağıdaki şekilde güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporları sektör bazında incelenmiştir.

Şekil 6. Güvence Denetiminden Geçen Sürdürülebilirlik Raporlarının Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Dağılımı

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Şekil 6'da görüldüğü gibi güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporu imalat sanayii sektöründe işlem gören işletmelere aittir. Araştırmamızda incelenen 435 sürdürülebilirlik raporun 48'i güvence denetiminden geçmiştir ve sektör bazında incelendiğinde 31 (%65) imalat sanayii, 10 (%20) rapor ulaştırma, haberleştirme ve depolama, 6'sı (%13) mali kuruluş, 1 (%2) rapor toptan ve perakende ticaret sektörüne aittir.

Sonuç ve Öneriler

Günümüzde yatırımcılar sosyal açıdan sorumlu yatırımlar yapabilmek için, müşteriler ürünlerini kullandıkları ve hizmetlerinden yararlandıkları işletmeleri tanıyabilmek için finansal bilgilerinin yanında finansal olmayan çevresel ve sosyal bilgilere de ihtiyaç duymaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik raporları işletme faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerinin bilgi kullanıcılarına aktarılmasını sağlayan kurumsal rapor türüdür. Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Son yıllarda kurumsal sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutunu kamuoyuna açıklamayı tercih eden kuruluş sayısı artmaktadır. Kasım 2018- Ekim 2019 tarihleri arasında BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan işletmeler tarafından oluşturulan sürdürülebilirlik raporlarının ve kurumsal sürdürülebilirlik portalına kayıtlı olan sürdürülebilirlik raporlarının incelendiği bu araştırmada, 2005 yılından 2017 yılına kadar sürdürülebilirlik raporu yayımlayan işletmelerin sayısında artış olduğu ortaya konmuştur. Sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin bu trend Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlarının bilinirliğinin ve sürdürülebilirlik raporlarına verilen önemin arttığını göstermektedir. Türkiye'de 2005-2017 yılları arasında toplam 120 kuruluş, 435 adet rapor yayınlamıştır (01.05.2019). Bu raporların 363'ü GRI raporlama rehberini temel almıştır. Bu rakamlardan anlaşılacağı üzere yıllar itibariyle yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarının sayısının arttığı ve her geçen gün sürdürülebilirlik anlayışının daha fazla kuruluş tarafından dikkate alındığı görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de en çok kullanılan sürdürülebilirlik raporlaması çerçevesi GRI' dır. 2005-2017 yılları arasında yayımlanmış olan GRI raporlarının seviyeleri incelendiğinde hem GRI G3, hem GRI G3.1 hem de GRI G4 raporlama çerçevesine göre hazırlanmıştır.

İşletmelerin sürdürülebilirlik raporu hazırlama kılavuzu olarak GRI'nin tercih edilme sebepleri tarafımızca söz konusu kılavuzunun hem çok uluslu şirketlerin hem de küçük ve orta ölçekli işletmelerin de uygulayabileceği bir

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

kılavuz olması, farklı dillere tercüme edilip çok ülkede kullanılmış olması ve kullanımının kolay olmasıdır.

Sürdürülebilirlik raporlarını yayınlayan işletmelerin ve sürdürülebilirlik raporu sayılarının sektörlere dağılımı incelendiğinde, örnekleme oluşturan 435 raporunun 179'u imalat sanayii sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin yayınladığı raporu 147'si mali kuruluşlar sektöründeki işletmelerin raporu olduğu görülmüştür. Diğer sektörlerde faaliyette bulunan işletmelerin yayınladığı sürdürülebilirlik raporunun sayısı oldukça sınırlıdır. Bu sayıların artması, sürdürülebilirlik kavramının öneminin ve sürdürülebilirlik raporlarının işletmeler açısından faydalarının bilinirliğinin artması ile mümkün olabilecektir.

Sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin güvence denetimi, sürdürülebilirlik raporlarının işletmeden bağımsız üçüncü bir tarafın doğrulamasının alındığı hizmetlerdir. Sürdürülebilirlik raporundaki finansal olmayan bilgilerin bir uzman tarafından doğrulanması veya kontrol edilmesi sonucunda güvence raporu ile sunulmaktadır. Araştırmamızda son zamanlarda güvence denetiminden geçen sürdürülebilirlik raporunun sayısı yıl gittikçe arttığını belirlenmiştir. Sürdürülebilirlik raporu 2009 yılından itibaren güvence denetiminden geçmiştir. 2009 yılında sadece 1 sürdürülebilirlik rapor güvence denetiminden geçmiş ise 2017 yılında 14 rapor güvence raporu ile sunulmuştur. Araştırdığımız 435 sürdürülebilirlik raporunun 48'i güvence denetiminden geçmiştir. Sürdürülebilirlik raporu yayınlayan işletmelerin sektör bazında incelendiğinde ise en çok imalat sanayii sektöründeki işletmelerin sürdürülebilirlik raporu güvence denetiminden geçtiği görülmektedir. Güvence beyanı ile sunulan 48 raporun 31 (% 65) imalat sanayii, 10 (%20) ulaştırma, haberleşme, 6 (%12) mali kuruluş ve 1 (%2) ticaret sektöründe işlem gören şirketlere aittir.

Gelecek çalışmalarda farklı sektörde işlem gören işletmelerin yayınladığı sürdürülebilirlik raporları incelenebilir. Ayrıca sektör bazında karşılaştırma yapılabilir ve böylece hangi sektör sürdürülebilirliğe ne derece önem verildiği belirlenebilir.

Kaynaklar

Aksoy, Ç. (2013), Sürdürülebilirlik Performansının Değerlendirilmesine Yönelik Ölçek Önerisi ve Türkiye'deki İşletmelerde Uygulanması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Elmacı, O., Sevim, Ş. (2017) Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi, Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2017 (4), 18-36 <http://dx.doi.org/10.20860/ijoses.334739>

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Doane, D., MacGillivray, A. (2001), Economic Sustainability The business of staying in business, Çevrimiçi http://www.projectsigma.co.uk/RnDStreams/RD_economic_sustain.pdf

Global Reporting Initiative. The Benefits Of Sustainability Reporting. Çevrimiçi <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/The-benefits-ofsustainability-reporting.pdf>

Global Reporting Initiative. (2013), Global Conference on Sustainability and Reporting, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/2013-GRI-Global-Conference-in-Review.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.05.2019).

Global Reporting Initiative (2013), G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Klavuzları. Çevrimiçi <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Turkish-G4-Part-One.pdf>

Global Reporting Initiative (GRI), G4 Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları, Raporlama İlkeleri ve Standart Bildirimler, 2014 Çevrimiçi <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Turkish-G4-Part-One.pdf>

Herzig, Christian ve Schaltegger, Stefan (2011), "Corporate Sustainability Reporting", Der: J. Godemann ve G. Michelsen, Sustainability Communication: Interdisciplinary Perspectives and Theoretical Foundation, Springer, 151-169

Hoşnut, S. (2015), Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlarında Söylem, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (40).

Kolk, A. (2004), A Decade Of Sustainability Reporting: Developments And Significance. International Journal Environment and Sustainable Development, 3(1), 51-64.

KPMG. (2015), Kurumsal Sorumluluk Raporlaması Araştırması: Değişen Akımlar, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/tr/pdf/2016/11/tr-kpmg-2015-kurumsal-sorumlulukraporlamasi-arastirmasi.pdf> (Erişim Tarihi: 02.05.2019).

Kuşat, N. (2012), Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 14(2), 227- 242.

Küçüköğlü, M., T. (2019), Sürdürülebilirlik Yolculuğunun Neresindeyiz? Farklı Sektörlerden Örnek İşletmeler Üzerinden Keşfedici Bir Araştırma, Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 5(1): 46-59.

Önce, S., Onay, A., Yeşilçelebi, G. (2015), Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Türkiye'deki Durum. Journal of Economics, Finance and Accounting, 2(2), 230-252.

Searchy, Cory ve Doaa Elkhawas (2012), Corporate Sustainability Ratings: An Investigation into how Corporations Use to Dow Jones Sustainability Index, Journal of Cleaner Production, 35; 1, 79-92.

10th International Congress on Social Sciences, China to Adriatic

Schaltegger, S., Bennet, M. ve Burrit, R. (2006), Sustainability Accounting and Reporting: Development Linkages and Reflection. An Introduction. Sustainability Accounting and Reporting. Netherlands, Dordrecht: Springer, 1-35.

Yildirim G, Kocamiş U, Kuzu S, (2018) Finansal Performansın Sürdürülebilirlik Raporlaması Üzerine Etkisi: Bist100 Şirketleri Üzerinde Bir İnceleme, Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi Nisan, Özel Sayı: 625-635